

C-82/21. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2021. február 9.

A kérdést előterjesztő bíróság:Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie
(Lengyelország)**Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:**

2020. október 13.

Felperesek:

B.S.

Ł.S.

Alperes:

M.

Az alapeljárás tárgya

Meghatározott pénzüsszeg kifizetésének megítélése iránti kérelem tisztességtelen feltételeket tartalmazó jelzáloghitel-szerződés alapján törlesztett tőke- és kamatrészleteket érintő jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése jogcímén.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogi alapja

Az uniós jog, különösen a 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének, valamint az egyenértékűség, a tényleges érvényesülés és a jogbiztonság elvének értelmezése; EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, valamint az egyenértékűség, a tényleges érvényesülés és a jogbiztonság elvét, hogy azokkal ellentétes a nemzeti szabályozás olyan bírósági értelmezése, amely szerint a fogyasztónak az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel alapján, jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítése iránti igénye abban az esetben is a fogyasztó egyes teljesítéseinek időpontjától kezdődő tíz év lejártát követően évül el, ha a fogyasztónak nem volt tudomása e feltétel tisztességtelen jellegéről?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv: huszonegyedik és huszonnegyedik preambulumbekkezdés, 6. cikk (1) bekezdése és 7. cikk (1) és (2) bekezdése

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló, 1964. április 23-i törvény) (a továbbiakban: k.c.)(Dz.U., 16. szám, 93. tétel és későbbi módosításai).

A jogosult nem gyakorolhatja jogát e jog társadalmi-gazdasági céljával és a társadalmi együttélés szabályaival ellentétes módon. A jogosult ezen cselekménye vagy mulasztása nem tekinthető a szóban forgó jog gyakorlásának, és nem élvezhet védelmet (5. cikk).

Fogyasztó az a természetes személy, aki vállalkozóval üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén kívül eső jogügyletet köt (22¹ cikk).

Az e törvényben meghatározott kivételekkel a vagyoni követelések elévülnek (a 117. cikk 1. §-a).

Ezen elévülési idő lejártát követően az a személy, akivel szemben a követelés fennáll, mentesül e követelés teljesítése alól, kivéve, ha lemond az elévülési kifogás érvényesítéséről. Az elévülési kifogásról a határidő letelte előtti lemondás azonban érvénytelen (a 117. cikk 2. §-a).

Különös szabály eltérő rendelkezése hiányában az elévülési idő tíz év, időszakos szolgáltatásokra vonatkozó követelések és gazdasági tevékenység gyakorlásával összefüggő követelések esetében pedig három év (a 118. cikk 2018. július 8-ától hatályos változata).

Különös szabály eltérő rendelkezése hiányában az elévülési idő hat év, időszakos szolgáltatásokra vonatkozó követelések és gazdasági tevékenység gyakorlásával összefüggő követelések esetében pedig három év. Ugyanakkor az elévülési idő a naptári év utolsó napján jár le, kivéve, ha az elévülési idő kevesebb, mint két év (a 118. cikk 2018. július 9-étől hatályos változata).

Az elévülési idő azon a napon kezdődik, amelyen a követelés esedékessé vált. Amennyiben a követelés esedékessége meghatározott cselekmény jogosult általi elvégzésétől függ, a határidő azon a napon kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált volna, ha a jogosult a lehető leghamarabb elvégzi a cselekményt (a 120. cikk 1. §-a).

Az elévülés megszakad: 1) bíróság vagy ügyek elbírálására vagy adott típusú követelések végrehajtására hatáskörrel rendelkező más szerv vagy választott bíróság előtt a követelés érvényesítése, megállapítása, kielégítése vagy biztosítása céljából közvetlenül elvégzett bármely cselekménnyel; 2) követelés azon személy általi elismerésével, akivel szemben a követelés fennáll; 3) közvetítési eljárás megindításával (a 123. cikk 1. §-a).

Az elévülési idő minden egyes megszakítás után újratekődik (a 124. cikk 1. §-a).

Ha az elévülést bíróság vagy ügyek elbírálására vagy adott típusú követelések végrehajtására hatáskörrel rendelkező más szerv vagy választott bíróság előtti eljárásban elvégzett cselekmény vagy közvetítői eljárás megindítása szakítja meg, az elévülés nem kezdődik újra, amíg ezen eljárás nem fejeződik be (124. cikk 2. §-a).

A fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezései nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ha azok a fogyasztó jogait és kötelezettségeit a jó erkölcsbe ütköző és a fogyasztó érdekeit súlyosan sértő módon állapítják meg (jogellenes szerződési feltételek). Ez nem vonatkozik a felek főszolgáltatásaira – különösen az árra vagy a díjazásra – vonatkozó rendelkezésekre, ha azok egyértelműen vannak megfogalmazva (a 385¹. cikk 1. §-a).

Ha az 1. § alapján a szerződés valamely rendelkezése nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés többi része továbbra is köti a feleket (a 385¹. cikk 2. §-a).

Egyedileg meg nem tárgyaltnak minősülnek azok a szerződéses rendelkezések, amelyek tartalmára a fogyasztó nem volt tényleges befolyással. Ez különösen olyan szerződéses rendelkezésekre vonatkozik, amelyek a másik szerződő fél által a fogyasztónak javasolt szerződésmintából származnak (a 385¹. cikk 3. §-a).

Annak bizonyítása, hogy valamely rendelkezést egyedileg megtárgyaltak, az erre hivatkozó felet terheli (a 385¹. cikk 4. §-a).

A szerződéses rendelkezések jóerkölcsnek való megfelelését a szerződés megkötésének időpontjában kell vizsgálni, figyelembe véve a szerződés tartalmát,

megkötésének körülményeit, valamint a vizsgálat tárgyát képező rendelkezéseket magában foglaló szerződéshez kapcsolódó szerződéseket (385². cikk).

Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles az előnyt természetben visszaszolgáltatni, ha ez nem lehetséges, annak értékét kell megtéríteni (405. cikk).

Az előző cikkek rendelkezései különösen a jogalap nélküli szolgáltatásra alkalmazandóak (a 410. cikk 1. §-a).

Jogalap nélküli a szolgáltatás, ha az azt teljesítő személy arra egyáltalán, vagy azon személy tekintetében nem volt köteles, akinek a részére teljesített, vagy ha nyújtásának oka megszűnt, vagy ha a szolgáltatással elérni kívánt célt nem érték el, vagy a szolgáltatási kötelezettséget keletkeztető jogügylet érvénytelen volt, és a szolgáltatást követően sem lett érvényes (410. cikk 2. §-a).

A jogellenes cselekménnyel okozott károk megtérítésére vonatkozó igények attól az időponttól számított három év alatt évülnek el, amikor a károsult a kárról és a kártérítésre kötelezett személyéről tudomást szerzett. Ez az időtartam azonban nem haladhatja meg a káresemény bekövetkeztének időpontjától számított tíz évet (a k.c. 442¹. cikke 1. §-ának 2017. június 26-áig hatályos változata).

A jogellenes cselekménnyel okozott károk megtérítésére vonatkozó igények attól az időponttól számított három év alatt évülnek el, amikor a károsult a kárról és a kártérítésre kötelezett személyéről tudomást szerzett vagy kellő gondosság mellett tudomást szerezhetett volna. Ez az időtartam azonban nem haladhatja meg a káresemény bekövetkeztének időpontjától számított tíz évet (a k.c. 442¹. cikke 1. §-ának 2017. június 27-étől hatályos változata).

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 2006-ban a felek CHF árfolyamhoz kötött jelzáloghitel-szerződést kötöttek, amelynek tárgya az alperes által hitel nyújtása volt a felperesek részére, házépítési költségek finanszírozására. A hitel valorizációjának pénzneme CHF volt. A hitel futamideje 360 hónapot tett ki, azaz 2006. augusztus 8-ától 2036. augusztus 5-éig tartott. A hitelt csökkenő összegű tőke- és kamattörlesztési részletekben fizették vissza. A hitel eredeti éves kamatlába 2,25% volt, amely (a hitelbiztosítási időszak alatt) ideiglenesen 3,25%-ra emelkedett. A bank a nála irányadó árfolyam alapján a CHF vételi árfolyamához kötött jelzáloghitelt nyújtott. A CHF valutában kifejezett hitel összegét a CHF banknál a hitel/részlet folyósításának napján és órájában irányadó vételi árfolyama alapján határozzák meg. A hitel kamatát változó kamatláb alapján határozták meg, amelyet a szerződéskötés időpontjában a szerződésben meghatározott összegben állapítottak meg. A hitelkamatláb módosítására az érintett deviza tekintetében megállapított referencia-kamatláb, valamint azon állam pénzügyi és tőkepiaca pénzügyi mutatóinak változása esetén kerülhetett sor, amelynek devizája képezi a valorizáció alapját. A tőke- és

kamatrészleteket PLN-ben, azoknak a banknál a CHF törlesztés napján irányadó eladási árfolyama alapján történő átváltását követően törlesztették.

- 2 2008. december 8-án a felek kiegészítő mellékletet írtak alá a hitelszerződéshez, amelynek alapján a hitelkamatláb a banknak a hitel teljes futamideje alatt állandó, 0,57 százalékpontos kamatfelárral növelt LIBOR 3M alapkamat volt.
- 3 Keresetükben a felperesek azt kérték, hogy kötelezzék az alperest arra, hogy fizessen meg részükre 74 414,52 PLN összeget törvényes késedelmi kamatokkal és felperesek költségeivel megnövelve, a 2006. augusztus 4-én kötött, CHF valutához kötött jelzáloghitel-szerződés alapján a felperesek által fizetett tőke- és kamattörlesztési részletekkel kapcsolatban, az alperes által elért jogalap nélküli gazdagodás jogcímén. A felperesek egyidejűleg kijelentették, hogy az említett szerződéses feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása esetén, ha ennek következtében a teljes hitelszerződés érvénytelen lenne, az alperes köteles részükre a hitel 2006. október 5. és 2010. március 5. közötti időszakban kifizetett valamennyi törlesztőrészletének megfelelő összeget megtéríteni. Ellenkérelmében az alperes a kereset elutasítását kérte.
- 4 A tárgyaláson a felperesek azt állították, hogy az alperes bankkal a hitelszerződés egyetlen általuk vitatott rendelkezését sem tárgyalták meg egyedileg. A bank munkavállalói nem közölték a CHF/PLN valuták árfolyamelőzményeit, és nem adtak tájékoztatást arról, hogy a hitelszerződés megkötésével a felperesek viselni fogják a spread költségeket és az árfolyamkockázatot. A felpereseket nem tájékoztatták arról, hogy milyen módon csökkenthetik az árfolyamkockázatukat, és nem fejtették ki nekik, hogy az alperes bank miként alakítja árfolyamát, és hogyan határozza meg a spread összegét. A felpereseket arról sem tájékoztatták, hogy milyen szabályok alapján került sor a hitelük kamatainak módosításaira, és különösen, hogy melyek azok a mutatók, amelyeket a bank figyelembe fog venni a kamat módosítására vonatkozó döntésének meghozatala során. A hitelszerződés megkötésének időpontjában a felperesek nem rendelkeztek jogi vagy a gazdasági végzettséggel, nem volt bankban vagy más pénzügyi intézményekben szerzett munkatapasztalatuk, nem rendelkeztek jövedelemmel vagy megtakarítással CHF-ben.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 5 A felperesek szerint a vizsgált szerződés tisztességtelen szerződési feltételeket tartalmaz, amelyek a tőke és a törlesztőrészletek CHF árfolyamán történő átváltására (a 7. § (1) bekezdése és a 11. § (5) bekezdése) és az alperes hitelkamat módosítására való jogosultságára (a 10. § (2) bekezdése) vonatkoztak. Álláspontjuk szerint e szerződési feltételek alkalmazhatatlanságának az a következménye, hogy az alperes túlzott összegű törlesztőrészleteket szedett be tőlük, és ennek megfelelően az alperestől a 2009. szeptember 7. és 2017. június 6. közötti időszak tekintetében kifizetett törlesztőrészletek összege (213 305,35 PLN) és e törlesztőrészletek helyes összege (138 890,83 PLN) közötti

különbségnek megfelelő 74 414,52 PLN összeg megfizetését követelik. Ezzel szemben az alperes úgy véli, hogy a felek által kötött hitelszerződés nem érvénytelen, és nem tartalmaz tisztességtelen szerződési feltételeket sem. Az alperes elévülési kifogást is emelt.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 6 A jelen ügyben a felperesek a hitelszerződésben foglalt, és az alperes bank által használt általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló úgynevezett átváltási záradékokat (a szerződés 7. §-ának (1) bekezdése és 11. §-ának (4) bekezdése) és az úgynevezett változó kamatlábra vonatkozó kikötést (a 10. § (2) bekezdésének eredeti változata) vitatják. E feltételek több alkalommal is bírósági felülvizsgálat tárgyát képezték, és a k.c. 385¹. cikkének 1. §-a értelmében szinte egységesen tisztességtelennek minősítették azokat. A fenti feltételek tisztességtelen jellegének következményei azonban vita tárgyát képezik. Ami a kikötések kötőereje hiányának következményeit illeti, a jelenlegi ítélkezési gyakorlatban két egymásnak ellentmondó álláspont fordul elő. Az első álláspont szerint az átváltási kikötések elhagyását követően a devizaalapú hitelszerződést PLN alapú hitelszerződésnek kell tekinteni. A második álláspont szerint ugyanakkor a tisztességtelen átváltási kikötések törlése a teljes hitelszerződés érvénytelenségét vonja maga után. A változó kamatlábra vonatkozó kikötés (a 10. § (2) bekezdése) érvénytelenségének következményeit illetően az ítélkezési gyakorlatban szintén két irányzat alakult ki. Az első szerint a változó kamatlábra vonatkozó kikötés megsemmisítését követően a hitelszerződést fix kamatlábú hitelszerződésnek kell tekinteni, a megkötése napján irányadó kamatlábbal. A második (jelenleg meghatározó) ítélkezési irányvonal szerint a változó kamatlábra vonatkozó kikötés hitelszerződésből való kihagyása a szerződés érvénytelenségét eredményezi.
- 7 A fentiekre tekintettel a Sąd Rejonowy (kerületi bíróság, Lengyelország) mérlegeli, hogy a felek által kötött hitelszerződést teljes egészében érvénytelennek nyilvánítsa, ami következhet akár az átváltási kikötések, akár a változó kamatlábra vonatkozó feltétel (a 10. § (2) bekezdése), akár mindkét feltétel tisztességtelennek minősítéséből. Az eljáró bíróság ennek során szem előtt tartja, hogy a szerződés 10. §-a (2) bekezdésének szövege a 2008. december 8-i kiegészítés következtében módosult, azonban azt, hogy a szerződési feltételek tisztességtelenek-e, a szerződéskötés időpontja tekintetében kell vizsgálni (k.c. 385². cikke), míg annak megállapítása, hogy a szerződés 10. §-ának (1) bekezdése a szerződés érvénytelenségét eredményező tisztességtelen szerződési feltétel, ahhoz vezet, hogy a hitelszerződés *ex tunc* hatállyal (kezdettől fogva) semmis, és ennél fogva a kiegészítés későbbi megkötése érvénytelen. A hitelszerződés egészének érvénytelensége azt jelentené, hogy e szerződés alapján kifizetett valamennyi összeg a k.c. 410. cikkének 2. §-a értelmében vett jogalap nélküli gazdagodásnak minősül, és következésképpen azokat a k.c. 410. cikkének 1. §-ával összefüggésben értelmezett 405. cikke alapján vissza kell fizetni. Az alperes így a felperesektől a részükre folyósított hitelnek megfelelő összeg (455 000 PLN), a

felperesek pedig a hitel eddig kifizetett valamennyi törlesztőrészletének megfelelő összeg visszafizetését követelhetnék.

- 8 Az alperes által felhozott elévülési kifogást illetően, amely nagyrészt megakadályozhatná a felperesek követelésének elfogadását, a bíróság vizsgálja annak megalapozottságát, és megállapítja, hogy a felperesek követelésére a követelések általános elévülési idejére vonatkozó rendelkezést kell alkalmazni, amely elévülési idő a 2018. július 9-ét megelőzően keletkezett követelések esetében tíz év (k.c. 118. cikke). Ennek során alapvető kérdés azon időpont vizsgálata, amelytől a felpereseket megillető követelés elévülése kezdődik, és ebből a szempontból meghatározó a k.c. 120. cikke 1. §-ának első mondata. Az ítélezési gyakorlat rámutat, hogy a jogalap nélküli gazdagodás (jogosulatlan szolgáltatás) visszatérítése iránti igény elévülése azon a napon kezdődik, amelyen az előnyt (szolgáltatást) vissza kellett volna juttatni, ha a hitelező az adóst a kötelezettség lehető leghamarabbi, így tehát az előny jogosulatlan megszerzésének időpontjától számított, annak indokolatlan késedelem nélküli visszajuttatásához szükséges időn belüli teljesítésére szólította volna fel. Az elévülési idő megkezdése szempontjából nem fontos, hogy a szolgáltatást teljesítő személy mikor szerzett tudomást arról, hogy a szolgáltatás jogosulatlan volt, sem pedig az, hogy mikor szólította fel az adóst annak visszajuttatására. A fenti következtetéseket alkalmazni kell az érvénytelen szerződési feltételek végrehajtása során teljesített jogosulatlan kifizetés visszatérítésének esetére is abban az esetben, amikor az adott fél nem vette észre e feltételek érvénytelenségét. A fenti álláspont jelen ügy tekintetében azzal a következménnyel járna, hogy a hitel 2006. október 5. és 2010. március 5. közötti időszakban kifizetett valamennyi törlesztőrészletének visszatérítése iránti igény az egyes részletek kifizetésének időpontjától számított tíz év elteltével elévült. Mivel a jelen ügyben a kifizetés iránti keresetet 2019. augusztus 7-én nyújtották be, ez azt jelenti, hogy így a kereset benyújtásának időpontját (2019. augusztus 7.) megelőzően több mint tíz évvel, azaz 2009. augusztus 7-át megelőzően teljesített valamennyi törlesztőrészletnek megfelelő összeg kifizetése iránti igény elévült volna. A fentiekkel szembeesülve a bíróság azt mérlegeli, hogy a k.c. 120. cikke 1. §-ának adott értelmezése összeegyeztethető-e a 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével, valamint az egyenértékűség, a tényleges érvényesülés és a jogbiztonság elvével.
- 9 A fogyasztóvédelem nem abszolút jellegű¹ és a jogbiztonság érdekében az észszerű mértékben meghatározott jogvesztő jellegű keresetindítási határidők összeegyeztethetők az uniós joggal.² A fogyasztóvédelem biztosítását szabályozó nemzeti rendelkezések ugyanakkor nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a

¹ Lásd: 2016. december 21-i Gutierrez Naranjo ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, 68. pont; 2020. július 16-i Caixabank ítélet, C-224/19 és C-259/19, 82. pont.

² Lásd: 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, 41. pont; 2016. december 21-i Gutierrez Naranjo ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, 69. pont; 2020. július 16-i Caixabank ítélet, C-224/19 és C-259/19, 82. pont.

hasonló, belső jellegű esetekre vonatkozó szabályok (egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé a közösségi jogrend által biztosított jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve).³ A fogyasztók számára hatékony jogorvoslathoz való jogot biztosító, megfelelő és hatékony eszközök között kell szerepelnie azon lehetőségnek, hogy észszerű eljárási feltételek mellett keresetet indítsanak vagy ellentmondást nyújtsanak be úgy, hogy a jogaik gyakorlása ne függjön olyan feltételektől, különösen pedig olyan határidőktől vagy költségektől, amelyek korlátozzák a 93/13 irányelv által garantált jogok gyakorlását.⁴ Ebből következik, hogy az uniós joggal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mellett az e megállapításhoz fűződő restitutív joghatások érvényesítése iránti keresetindítást elévülési időhöz köti.⁵ E tekintetben meg kell vizsgálni, hogy a fogyasztó vagyoni jogi igényének elévülésére vonatkozó konkrét szabályozás biztosítja-e az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartását. A határidőnek gyakorlati szempontból elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy az érintettek a hatékony jogorvoslatot előkészíthessék és benyújthassák.⁶ A fogyasztói igény elévülését szabályozó rendelkezések vizsgálata azonban nem korlátozódhat az elévülési idő tartamának figyelembevételére, hanem az alkalmazásának a részletszabályaira is ki kell terjednie, ideértve az említett határidő megindulása tekintetében alkalmazott szabályt.⁷ E tekintetben a Bíróság két ítéletére kell különösen figyelmet fordítani. A 2019. július 9-i ítéletében a Bíróság megállapította, hogy a hároméves elévülési idő, amely a szerződés teljes mértékű teljesítésének az időpontjától kezdődik, nem biztosít hatékony védelmet a fogyasztó számára, mivel fennáll annak a veszélye, hogy e határidő még azelőtt lejár, hogy a fogyasztó tudomást szerezhetne az e szerződésben szereplő valamely feltétel tisztességtelen jellegéről. Az ilyen határidő következképpen rendkívül nehézé teszi e fogyasztó azon jogának a gyakorlását, amelyeket a 93/13 irányelv által biztosított számára.⁸ A fentiekből az következik, hogy a tényleges érvényesülés elvével ellentétes, ha a visszatérítés iránti keresetre hároméves elévülési idő vonatkozik, amely a szóban forgó szerződés megszűnésének időpontjától kezdődik, függetlenül attól, hogy a fogyasztó ebben az időpontban tudomással rendelkezett-e vagy észszerűen tudomással rendelkezhetett-e ezen szerződés azon

³ Lásd: 2006. október 26-i Mostaza Claro ítélet, C-168/05, 24. pont; 2019. április 3-i Aqua Med. ítélet, C-266/18, 47. pont; 2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, 46. pont; 2020. július 16-i Caixabank ítélet, C-224/19 és C-259/19, 83. pont.

⁴ Lásd: 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, 59. pont; 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerova ítélet, C-377/14, 40. pont; 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet, C-176/17, 63. pont.

⁵ Lásd: 2020. július 16-i Caixabank ítélet, C-224/19 és C-259/19 83. pont.

⁶ Lásd: 2015. október 29-i BBVA-ítélet, C-8/14, 29. pont.

⁷ Lásd: 2020. július 9-i SC Raiffeisen Bank ítélet, C-698/18 és C-699/18, 61. pont.

⁸ Lásd: 2020. július 9-i SC Raiffeisen Bank ítélet, C-698/18 és C-699/18, 67. pont.

feltételének tisztességtelen jellegéről, amelyre a visszatérítési igényének alátámasztása érdekében hivatkozik, az ilyen elévülési szabályok ugyanis túlzottan megnehezítik a fogyasztó azon jogainak a gyakorlását, amelyeket a 93/13 irányelv biztosít a számára.⁹ A 2019. július 16-i ítéletében ugyanakkor a Bíróság megállapította, hogy a szerződés megkötésekor kezdődő öt éves elévülési idő alkalmazása, mivel azzal jár, hogy a fogyasztó csak a szerződés aláírását követő első öt évben követelheti a tisztességtelennek ítélt szerződési feltétel teljesítése során eszközölt kifizetések visszatérítését, függetlenül attól, hogy tudomása volt-e vagy észszerűen tudomást szerezhetett-e ezen szerződési feltétel tisztességtelen jellegéről, alkalmas arra, hogy túlzottan megnehezítse a fogyasztó 93/13 irányelvben biztosított jogainak gyakorlását, és ezáltal figyelmen kívül hagyja a jogbiztonság elvével összefüggésben értelmezett tényleges érvényesülés elvét.¹⁰ Így a Bíróság álláspontja szerint a követelések elévülésére vonatkozó nemzeti jogszabályoknak a tényleges érvényesülés elvével való összeegyeztethetősége szempontjából történő vizsgálata során különös figyelmet kell fordítani arra az időpontra, amelytől a fogyasztói igény elévülési ideje megkezdődik. E tekintetben különösen lényeges, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig információs szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát.¹¹ Ennek következtében lehetséges, hogy a fogyasztó nincs tudatában a jelzálogkölcsön-szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegének, vagy nem észleli a 93/13 irányelvből eredő jogainak terjedelmét.¹² A fenti ítélkezési gyakorlat elemzése arra enged következtetni, hogy a fogyasztói igény elévülési ideje nem kezdődhet meg addig, amíg a fogyasztó nem szerez tudomást a szerződési feltétel tisztességtelen jellegéről, vagy legalábbis amikor észszerűen tudomást kellett volna arról szereznie. Ez a következtetés különösen indokoltnak tűnik egy 30 éves futamidőre kötött hitelszerződés esetében. Annak a fogyasztónak, aki tizenvalahány éven keresztül teljesített egy tisztességtelen feltételeket tartalmazó szerződést, valószínűsíthetően nem volt kezdettől fogva tudomása e feltételek tisztességtelen jellegéről.

- 10 A fentiekre tekintettel úgy tűnik, hogy a k.c. 120. cikke 1. §-ának fent kifejtett megszorító értelmezése sérti a 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, valamint a tényleges érvényesülés és a jogbiztonság elvét. A nemzeti jog említett rendelkezését tehát úgy kell

⁹ Lásd: 2020. július 9-i SC Raiffeisen Bank ítélet, C-698/18 és C-699/18, 75. pont.

¹⁰ Lásd: 2020. július 16-i CaixaBank ítélet, C-224/19 és C-259/19, 91. pont.

¹¹ Lásd: 2019. december 19-i Bondora ítélet, C-453/18 és C-494/18, 40. pont; 2020. július 9-i SC Raiffeisen Bank ítélet, C-698/18 és C-699/18, 67. pont.

¹² Lásd: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet, C-176/17, 69. pont; 2020. július 16-i CaixaBank ítélet, C-224/19 és C-259/19, 90. pont.

értelmezni, hogy a fogyasztó tisztességtelen feltételeket tartalmazó szerződés alapján teljesített kifizetés visszatérítése iránti igénye elévülésének nem minden esetben a kifizetés teljesítésének időpontjában kell megkezdődnie, hanem csak akkor, amikor a fogyasztó tudomást szerzett e feltétel tisztességtelenségéről. A kívánt hatás nem érhető el kizárólag a k.c. 5. cikke, mint az elévülési kifogás alperes joggal való visszaélésének való minősítését lehetővé tevő rendelkezés alkalmazásával, és ennél fogva annak megállapításával, hogy az e kifogásra való hivatkozás nem jár joghatásokkal.

- 11 A hitelszerződéseket (különösen a jelzáloghitel-szerződéseket) gyakran sok évre kötik, és valamely szerződési feltétel jogszerű vagy jogellenes jellegére vonatkozó jogvita több mint tíz évvel e szerződés megkötését követően is felmerülhet. Felmerülhet tehát a kérdés, hogy a nemzeti szabályozás megfelel-e a 93/13/EGK irányelv 6. cikke (1) bekezdésének, amennyiben korlátozza a szerződési feltétel tisztességtelen jellege megállapításának restitutív hatályát (annak kockázata, hogy a fogyasztó a jogalap nélkül fizetett összegnek csak egy részét fogja visszakapni, ha elévülésre hivatkoznak). Például abban az esetben, ha a bankok a fogyasztó által PLN-ben teljesített fizetések külföldi pénznemre történő átváltásával kapcsolatban spreadet számítanak fel, több olyan spread visszatérítése iránti követeléssel szembesülünk, amelyeknek elévülési ideje a hitel hitelfelvevő által fizetett minden egyes törlesztőrészlet tekintetében külön-külön kezdődik.
- 12 A hitel tőkeösszegének visszafizetésére vonatkozó banki elévülési idő kérdését illetően a Bíróság maga is megállapítja, hogy a szerződés érvénytelenségének egyes részei tisztességtelen jellege miatti megállapításának főszabály szerint az a következménye, hogy a részletekben megfizetendő fennmaradó kölcsönösszeg azonnal esedékessé válik.¹³ Nem kétséges, hogy a bank követeléseinek elévülési ideje, mivel gazdasági tevékenységéhez kapcsolódnak, 3 év (a k.c. 118. cikke). Ezzel szemben a k.c. 120. §-a (1) bekezdésének a fent ismertetett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően történő alkalmazása azt jelentené, hogy e határidőnek a hitel folyósításának időpontjától kell kezdődnie, így a jelen ügyben a banknak a hitel tőkeösszegének visszatérítésére irányuló igénye teljes mértékben elévült volna.
- 13 Így az a helyzet, amikor a fogyasztó érvénytelen hitelszerződésből eredő jogalap nélküli gazdagodás jogcímén alapuló, kifizetés iránti követelését – akárcsak részben – elévültnek kell tekinteni abban az esetben, amikor a bank hasonló követelése egyáltalán nem évülne el (éspedig a formálisan rövidebb elévülési idő ellenére), a fogyasztók számára különösen hátrányos lenne, és teljes bizonyossággal nem szavatolná a 93/13 irányelvből eredő garanciát. Ebben a helyzetben a jogaikat ismerő és megértő fogyasztók is visszariadnának e jogok érvényesítésétől, attól tartva, hogy a legjobb esetben is kizárólag a teljesített kifizetés egy részét kaphatnék vissza, míg a bank jogosult lenne tőlük az általa kifizetett valamennyi összeget követelni.

¹³ Lásd: 2014. április 30-i Kásler ítélet, C-26/13, 84. pont; 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, 58. pont.

- 14 Ennélfogva megalapozott az a kérdés, hogy sérti-e az egyenértékűség elvét annak megállapítása, hogy a fogyasztó követelése a fenti okokból elévült. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy ezen elv tiszteletben tartása megköveteli, hogy a szóban forgó nemzeti szabály különbségtétel nélkül vonatkozzon az uniós jog és a belső jog megsértésén alapuló, hasonló tárggyal és jogalappal rendelkező keresetekre.¹⁴ Az egyenértékűség elvének megsértése még egy további okból is megállapítható, nevezetesen a jogellenesen okozott károk megtérítésére vonatkozó igény elévülési idejének (k.c. 442¹. cikkének 1. §-a) kezdetéhez viszonyított jelentős eltérés miatt, amely elévülési idő nem kezdődhet meg addig, amíg a károsult nem szerez tudomást a kárról, a kártérítésre kötelezett személyről és a jogalap nélkül gazdagodás visszatérítése iránti igényről (k.c. 120. cikkének 1. §-a). E két követelés közös vonásokkal rendelkezik, nevezetesen olyan kötelezettségeken alapuló követelésekre jelentenek példát, amelyek nem jogügyletekből (köztük szerződésekből) erednek, hanem olyan meghatározott tényleges eseményekből, amelyekhez a törvény bizonyos jogkövetkezményeket fűz. Ennélfogva az ilyen eltérés az egyenértékűség elvének megsértését jelenti. Ha ugyanis a fogyasztó valamely bank vagy olyan személy jogellenes cselekménye következtében veszítene el pénzeszközöket a bank javára, akiért a bank felel, a fogyasztó követelésének elévülési ideje a k.c. 442¹. cikkének 1. §-a alapján később kezdődne. Nehéz ugyanis azonosítani azokat az okokat, amelyek mindkét bemutatott esetben megalapozhatnák a fogyasztó eltérő helyzetét.
- 15 A kérdést előterjesztő bíróság a következő választ javasolja: a 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, valamint az egyenértékűség, a tényleges érvényesülés és a jogbiztonság elvét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes a nemzeti szabályozás olyan bírósági értelmezése, amely szerint az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel alapján, jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítésének elévülési ideje azt megelőzően kezdődik, hogy a fogyasztó tudomást szerzett, vagy észszerűen tudomást kellett volna szereznie a szerződéses feltétel tisztességtelen jellegéről.

¹⁴ Lásd: 2014. február 27-i Pohotovost ítélet, C-470/12, 47. pont; 2020. július 9-i SC Raiffeisen Bank ítélet, C-698/18 és C-699/18, 67. pont.